

Skapa þarf rými til skattalækkana

Umsvif hins opinbera á Íslandi eru há í alþjóðlegum samanburði
- tækifærin liggja í bættri forgangsröðun

Greining efnahagssviðs Samtaka atvinnulífsins, október 2017

 @atvinnulifid

 @atvinnulifid

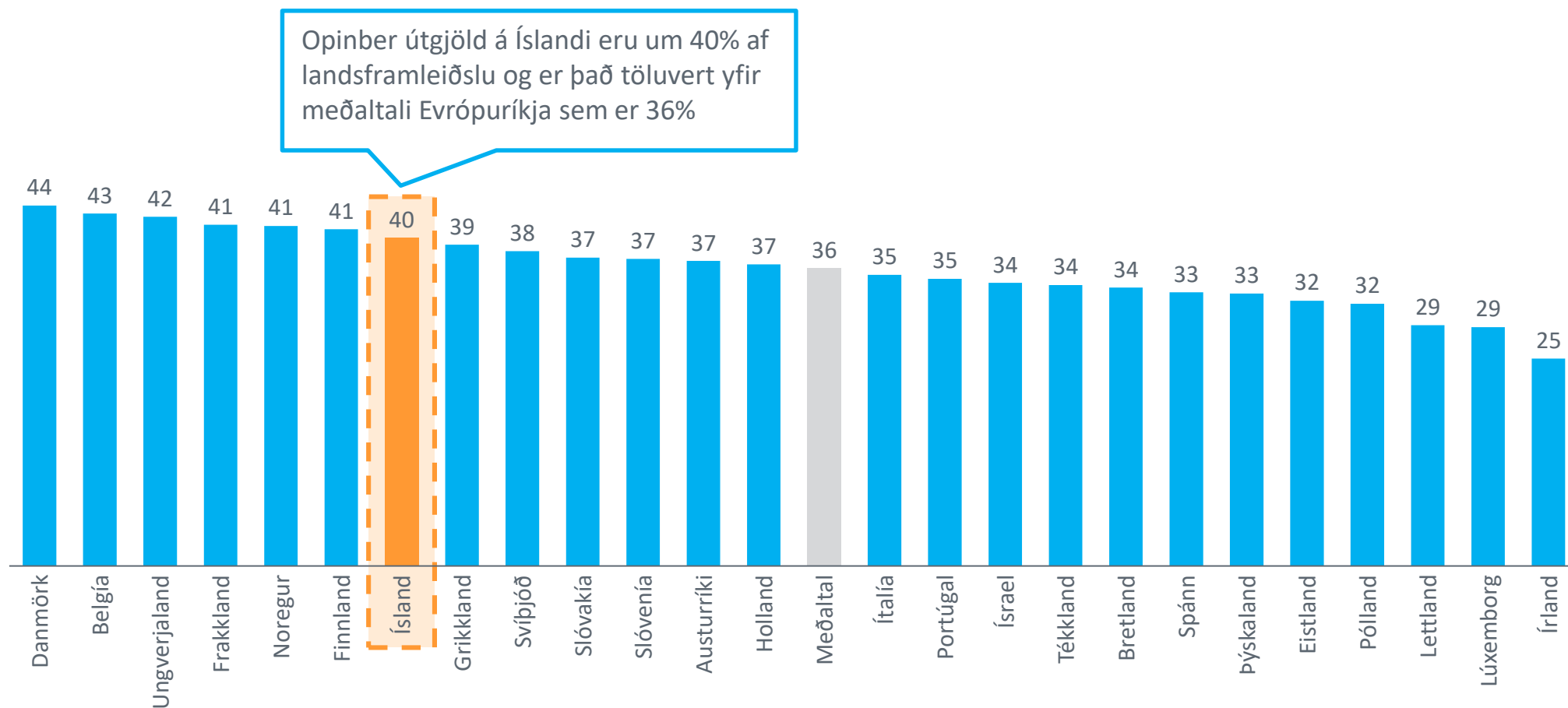
Skapa þarf rými til skattalækkana – tækifæri liggja í forgangsröðun

- Það er hvorki efni til aukningar ríkisútgjalda né rými til skattalækkana. Þvert á móti eru nú kjöraðstæður til að skapa svigrúm fyrir skattalækkunir með því að draga úr umsvifum ríkisins. Það eru tækifæri til að forgangsráða í rekstri ríkisins og nýta betur skattfé landsmanna.
- Met verða slegin í ríkisútgjöldum gangi kosningaloforð stjórnmalaflokkanna eftir, en þau snúast að mestu um varanlega aukningu ríkisútgjalda. Því fylgir mikil ábyrgð að stjórna ríkisútgjöldum þegar vel árar í efnahagslífinu því vöxtur skatttekna framkallar háværar kröfur um aukin útgjöld á öllum sviðum. Þá reynir á framtíðarsýn og stefnufestu stjórnvalda.
- Þegar vel árar í efnahagslífinu þarf ríkissjóður að gæta aðhalds í útgjöldum til að jafna uppsveifluna og draga úr þenslu. Aukning ríkisútgjalda í efnahagsuppsveiflu mun óhjákvæmilega framkalla sársaukafullan niðurskurð í þeirri niðursveiflu sem kemur í kjölfarið og tekjustofnar dragast saman. Það er jafn vandasamt að stýra ríkissjóði í uppsveiflu og niðursveiflu.
- Á sama tíma eru miklar skattalækkunir boðaðar. Danmörk og Svíþjóð eru einu þróuðu ríkin sem eru með hærri skatta en Ísland. Það er mikilvægt að hafa hugfast að allar skattalækkunir munu á endanum bitna á almenningi. Skattar á fyrirtæki draga úr getu þeirra til að hækka laun, fjölga starfsfólki og lækka verð. Skattar á fjármagnseigendur draga úr getu þeirra og vilja til fjárfestinga hér á landi sem leiðir til þess að færri störf skapast í hagkerfinu.

Stjórnmalaflokkarnir vilja auka útgjöld. Umsvif hins opinbera eru nú þegar ein þau mestu meðal OECD. Tækifærin liggja frekar í að nýta skattfé betur.

Útgjöld hins opinbera 2015

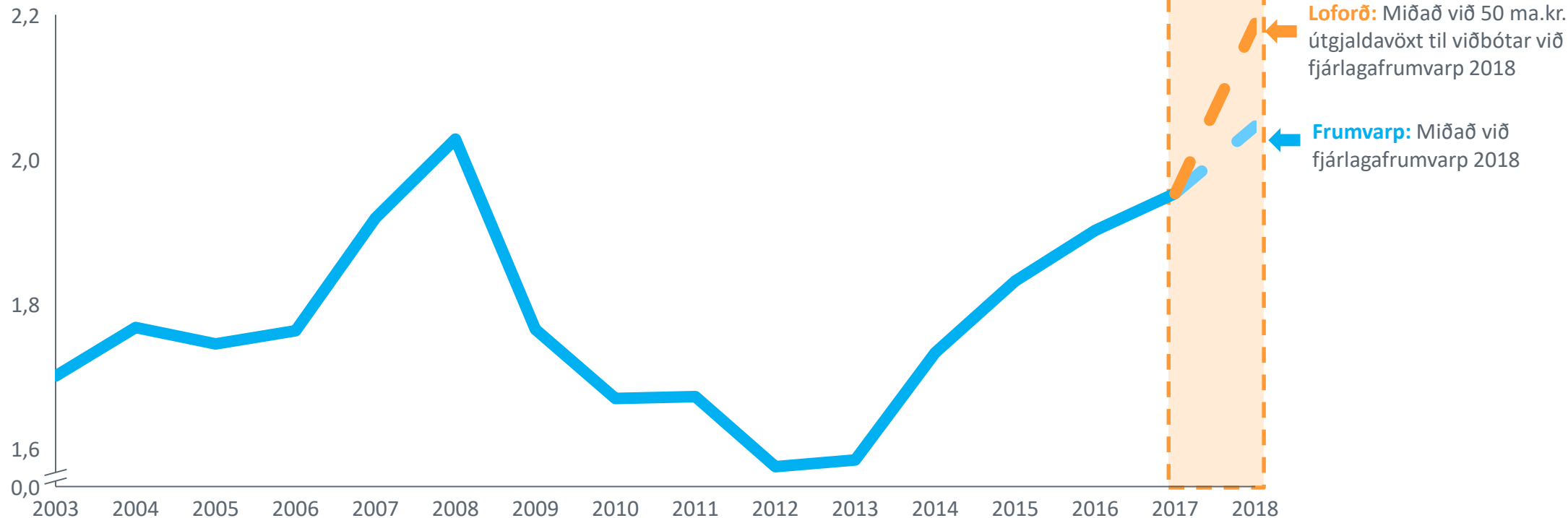
- % hlutfall af landsframleiðslu, leiðrétt fyrir mismunandi almannatryggingakerfum

Staða mála: Útgjöld ríkissjóðs hafa vaxið hratt undanfarin ár og eru nú svipuð og þegar mest lét fyrir hrun. Verði loforð efnd munu útgjöld ná methæðum – **142.000 kr. á mann í nýja skatta**

Frumútgjöld ríkissjóðs á mann, leiðrétt fyrir óreglulegum liðum ¹

Milljónir króna á verðlagi 2017

142.000 kr.

Aukning á mann
m.v. loforð *

Heimildir: Ríkisreikningur, fjárlagafrumvarp, breytingatillaga fjármálaáætlunar 2018-2022 og útreikningar efnahagssviðs

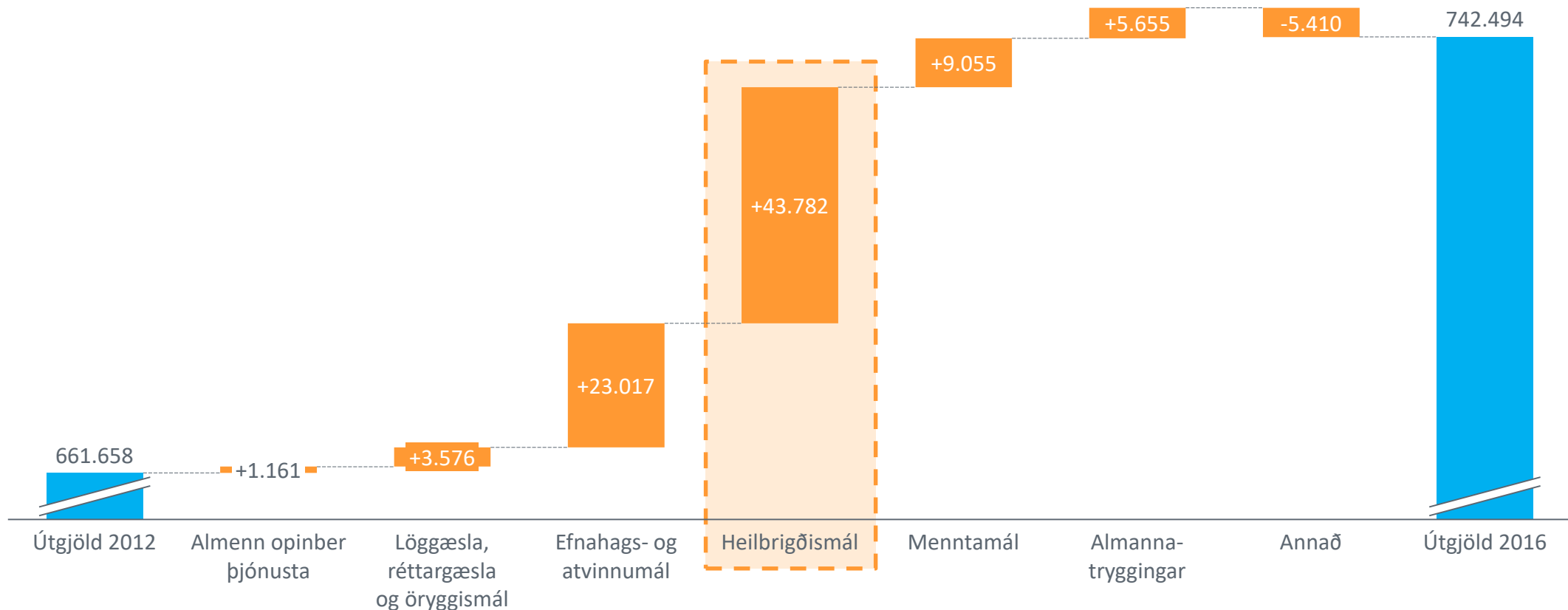
¹ Teknir eru út útgjaldaliðir sem fjárveitingarvaldið hefur litla stjórn á á hverjum tíma sbr. áfallnar ríkisábyrgðir, tapaðar kröfur, atvinnuleysisgreiðslur, afskriftir skattkrafna.

* Spá um 2018 miðað við forsendur fjárlagafrumvarps 2018 um útgjöld ríkisins og vísitölu neysluverðs auk spár Hagstofu Íslands fyrir mannfjölda árið 2018. Aukning frá fjárlagafrumvarpi 2018 á mann.

Hver hefur forgangsröðunin verið? Útgjöld 2016 voru ríflega 80 milljörðum hærri en 2012. Ríflega helmingur hefur farið til heilbrigðismála.

Vöxtur útgjalda eftir málaflokkum (2012-2016)*

Milljónir króna á verðlagi ársins 2016

Heimild: Hagstofa Íslands

* Að frádreginni færslu ríkissjóðs árið 2016 til A-hluta LSR upp á 105,1 milljarða króna sem er óreglulegur liður

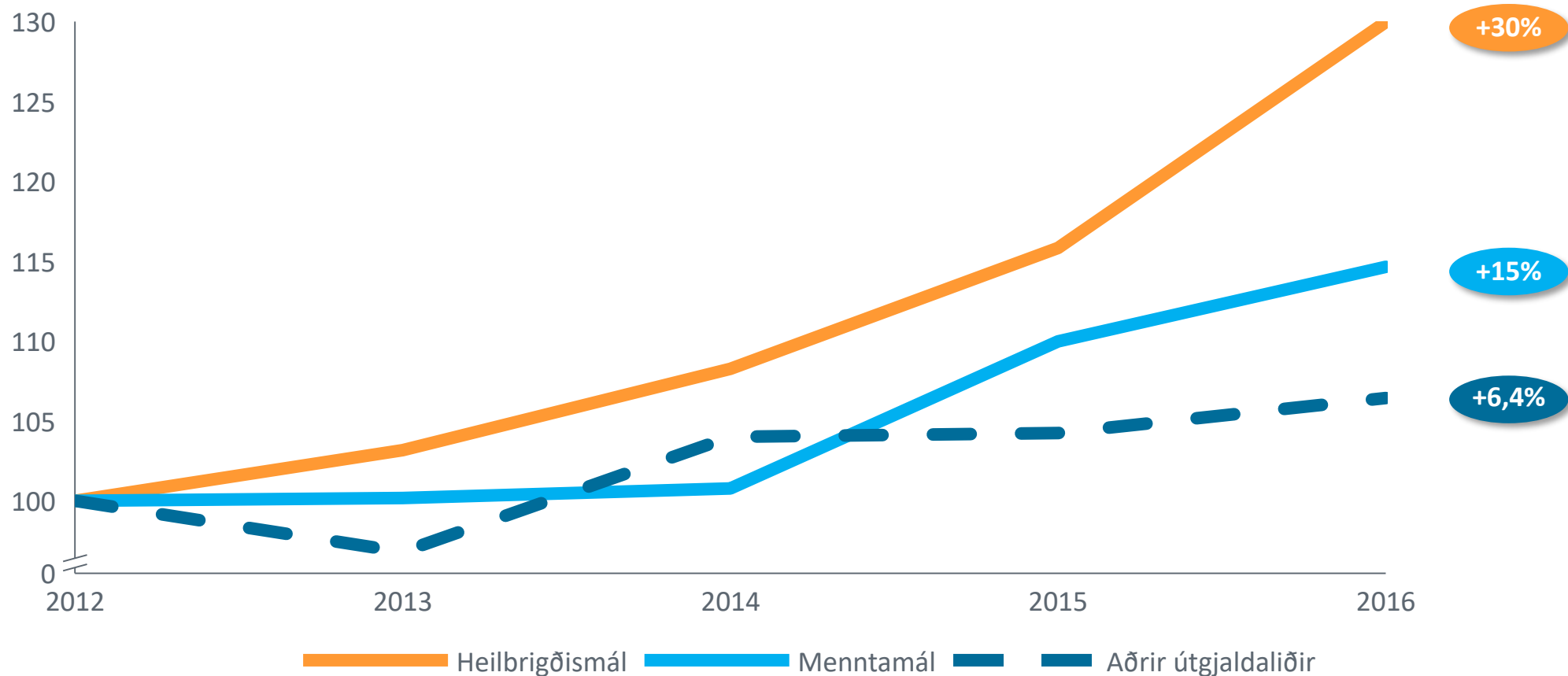
Hver hefur forgangsröðunin verið? Útgjöld til heilbrigðis- og menntamála hafa vaxið meira en til annarra málaflokka.

Útgjöld ríkisins eftir málaflokkum

Vísitala, 2012 = 100 og uppsafnaður útgjaldavöxtur

Uppsafnaður vöxtur

2012-2016

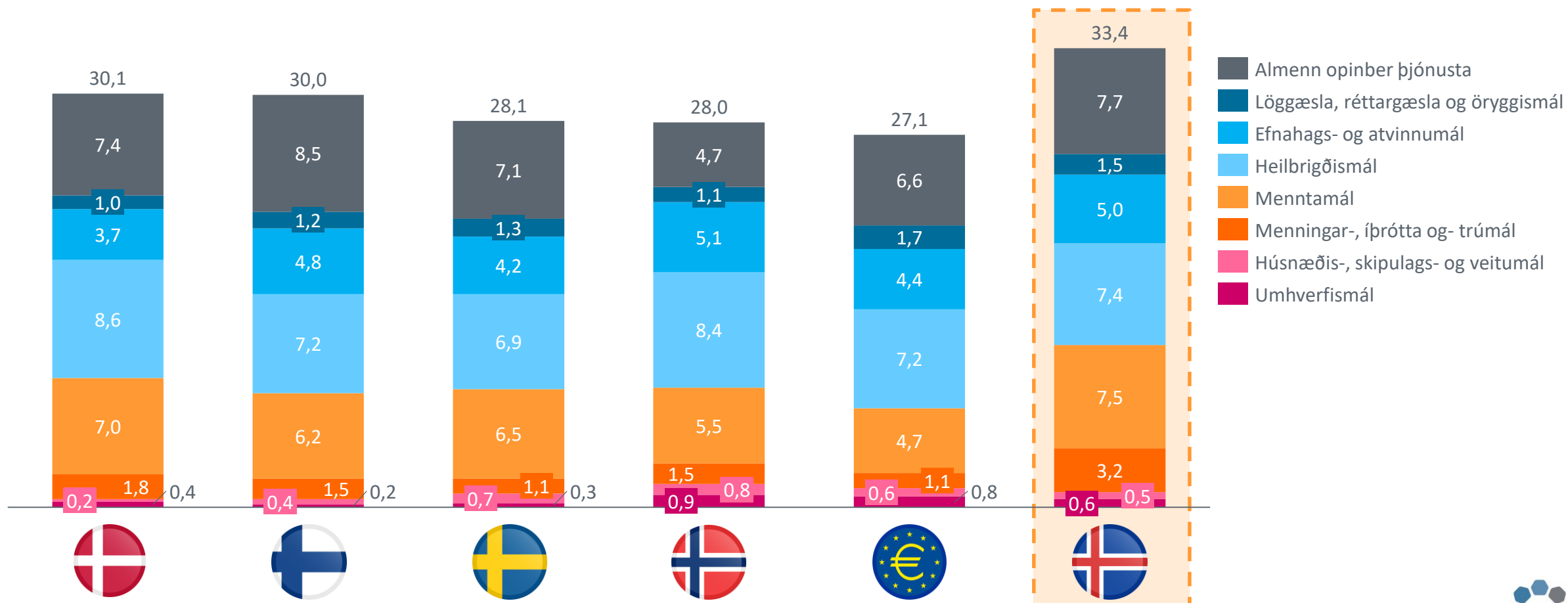
Heimild: Hagstofa Íslands

* Að frádreginni færslu ríkissjóðs til A-hluta LSR upp á 105,1 milljarða króna sem er óreglulegur liður

Aukin útgjöld eða forgangsröðun? Það þarf ekki að auka útgjöld, það ætti frekar að forgangsráða betur enda er Ísland útgildi meðal samanburðarríkja.

Útgjöld hins opinbera á Norðurlöndunum sem hlutfall af VLF

Útgjöld sambærilegra útgjaldaliða hins opinbera árið 2015*

Heimild: Eurostat

* Varnarmál eru undanskilin vegna þess að Íslandi hefur ekki her

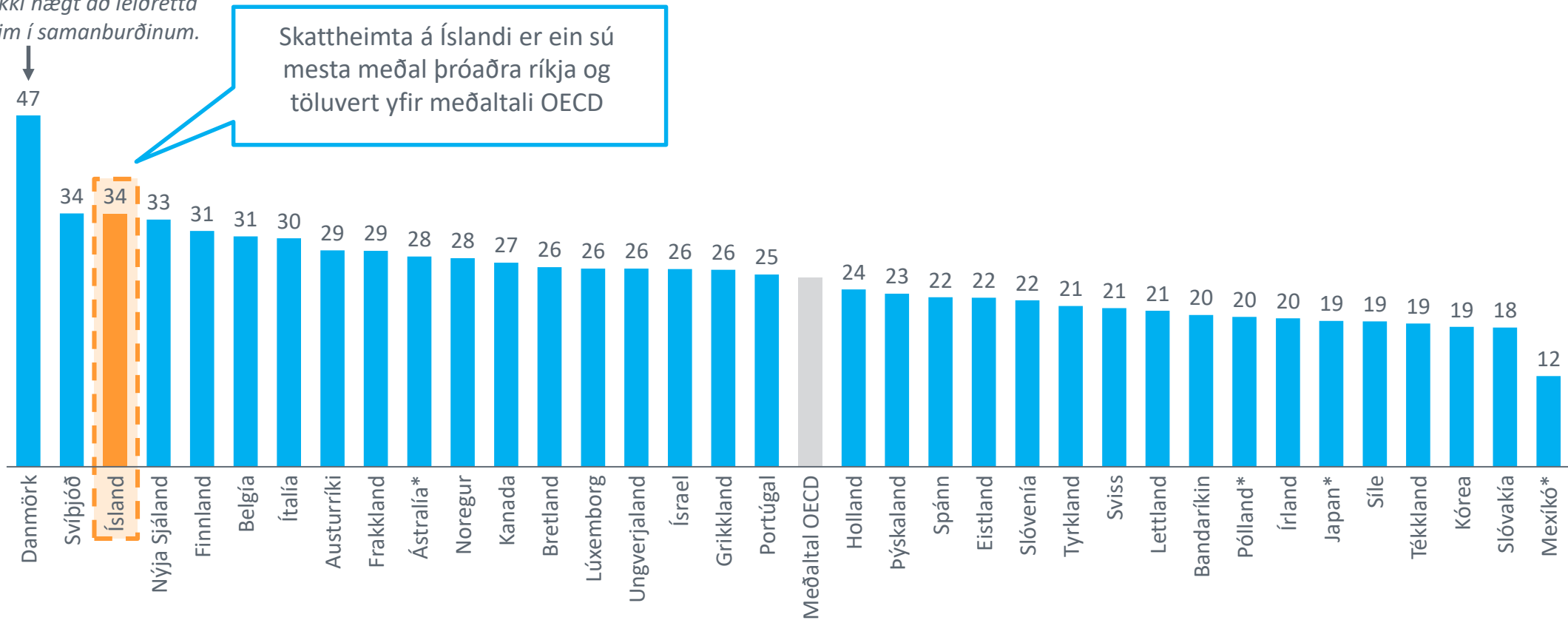
* Almannatryggingar eru undanskildar vegna þess að lífeyrissjóðskerfin milli landa eru ólík

Mikil útgjöld eru fjármögnuð með hárrí skattheimtu. Nánast hvergi innan OECD eru skattar hærri en á Íslandi.

Greiðsla almannatrygginga fer beint í gegnum skattkerfið í Danmörku og því er ekki hægt að leiðrétta fyrir þeim í samanburðinum.

Heildarskatttekjur hins opinbera árið 2015, sem hlutfall af VLF

- Leiðrétt fyrir greiðslum til almannatrygginga*

Heimild: OECD

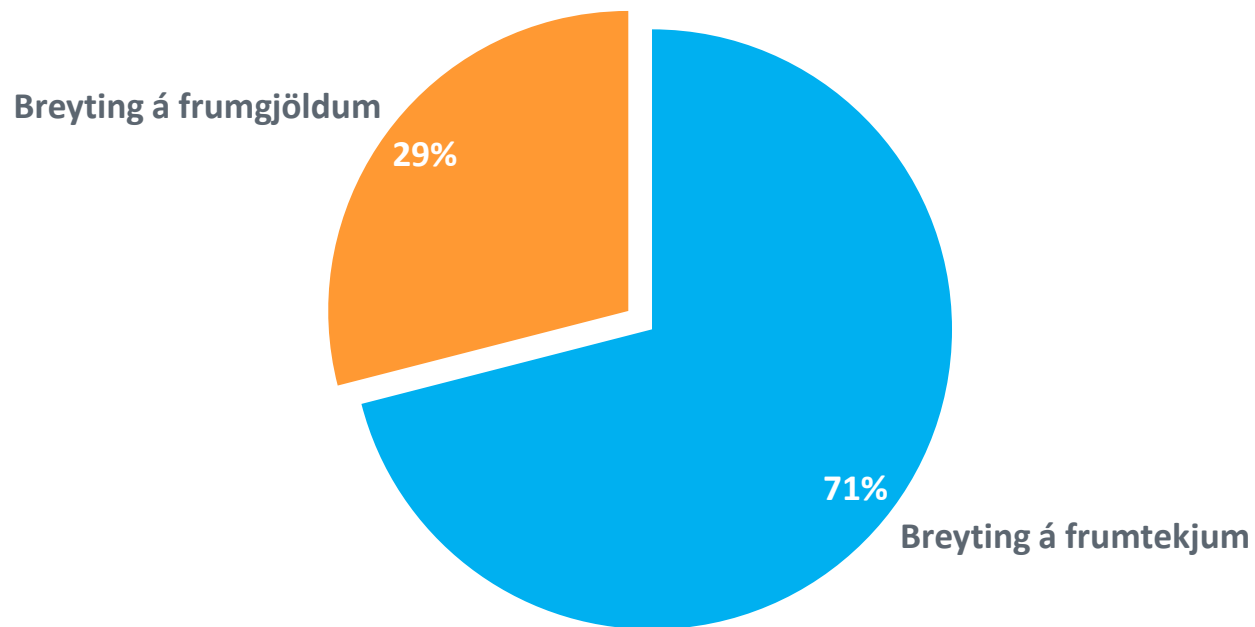
* Árið 2014 fyrir Ástralíu, Japan og Pólland

Er verið að festa skattahækkanir eftirhrunsáranna í sessi? Eftir hrunið var fjárlagagatinu að mestu lokað með aukinni skattheimtu.

Leiðin að hallalausum ríkisrekstri 2009-2014¹

Breyting frumgjalda- og tekna

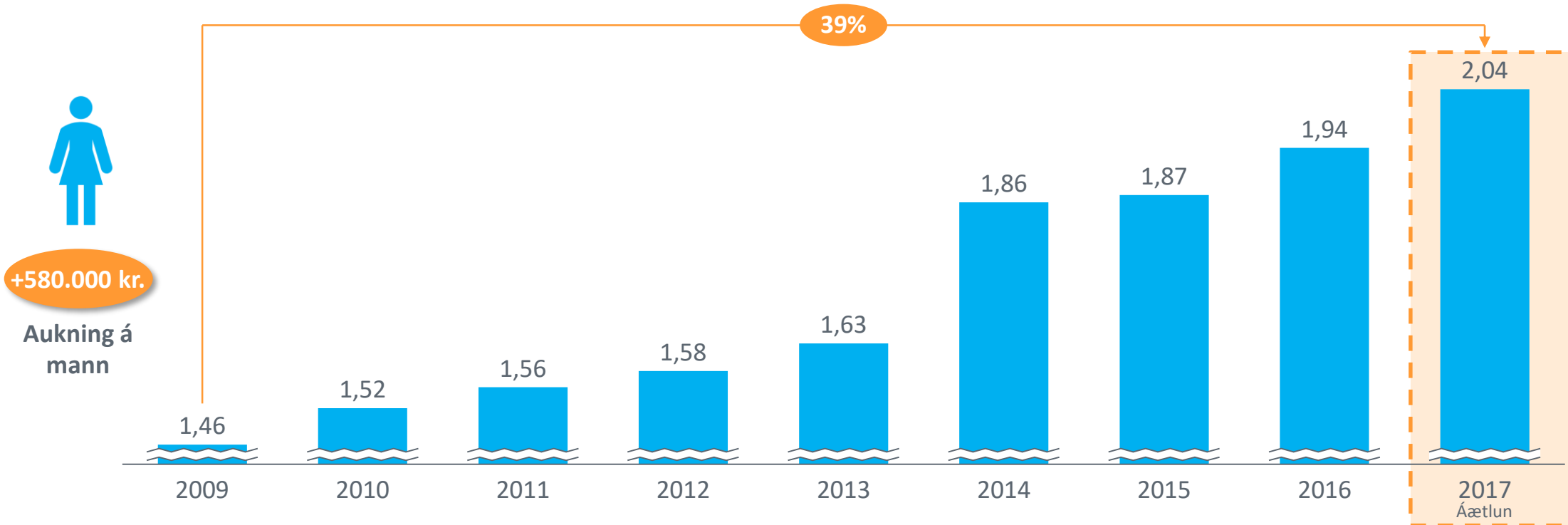

¹Breytingin er mismunur á ríkisreikningum m.v. viðmiðunarárið 2009 á föstu verðlagi. Í samanburðinum eru teknir til hliðar einstakir liðir sem ríkisvaldið hefur ekki stjórn á við fjárlagagerð eða teljast ekki til reglulegra tekna eða gjalda, þ.e. framlög í atvinnuleysistryggingasjóð, afskriftir skatttekna, innborgun á lífeyrisskuldbindingar, framlag til Íbúðalánasjóðar, fjármagnsgjöld/tekjur, áfallnar ríkisábyrgðir á lánum og eignasala.

Hver borgar? Allar skattahækkunir bitna á endanum á almenningi. Frá árinu 2009 hafa heildarskatttekjur ríkissjóðs vaxið um 39% að raunvirði sem jafngildir **580.000 kr. á mann**

Heildarskatttekjur ríkissjóðs á mann¹

- Milljónir króna, á föstu verðlagi m.v. árið 2016

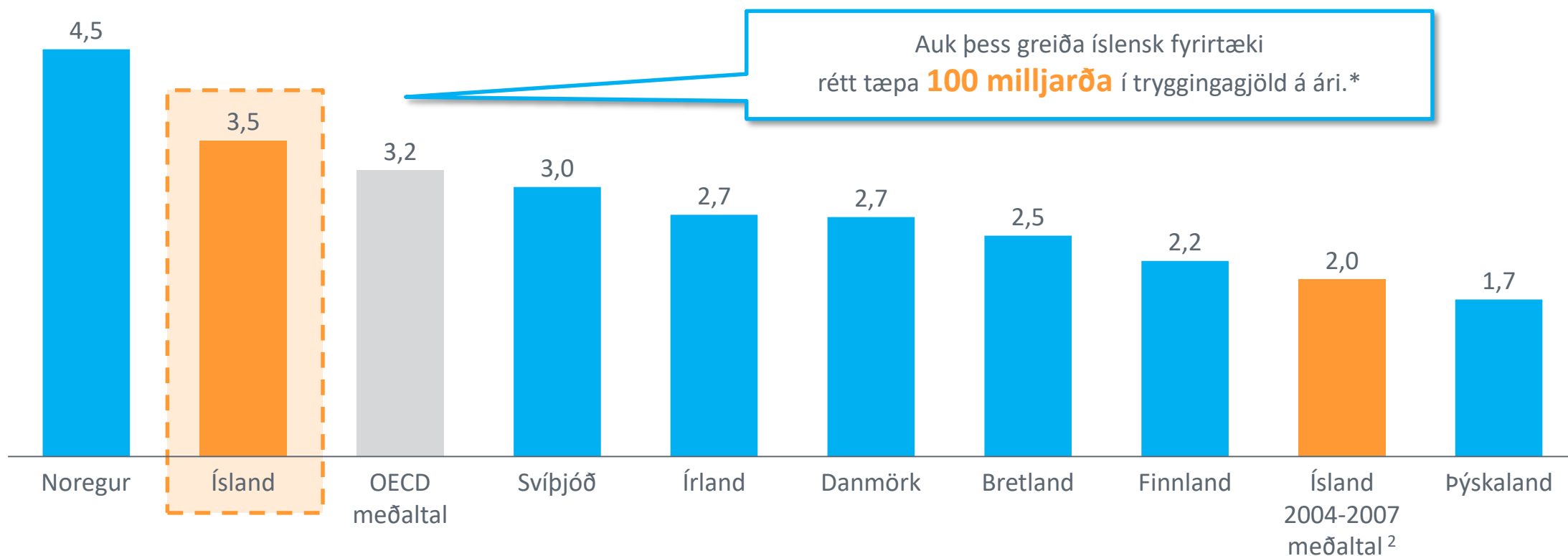
Heimildir: Hagstofa Íslands, útreikningar efnahagssviðs, Fjármálaráðuneytið

¹ Stöðugleikaframlög frá slitabúum föllnu bankanna ekki meðtalin

Hver borgar? Skattheimta á íslensk fyrirtæki er sú næst hæsta á Norðurlöndum. Skattar á fyrirtæki voru hækkaðir eftir 2008 á Íslandi en lækkaðir í flestum öðrum ríkjum.

Fyrirtækjaskattar án áhrifa protabúa og tryggingagjalds¹

- sem hlutfall af landsframleiðslu, m.v. árið 2015

Heimild: OECD, ríkisreikningur, útreikningar efnahagssviðs SA

¹ Meðtalin veiðigjöld

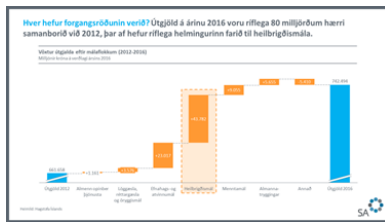
² Skattar sem hlutfall af landsframleiðslu að meðaltali fyrir árið 2004-2007

* Skv. fjárlagafrumvarpi 2018

Niðurstöður: Frekari ríkisútgjöld eru ekki lausnin – óábyrgt að halda áfram á sömu leið

- Fyrir hverjar 100 krónur sem verða til í hagkerfinu eru 40 krónum ráðstafað af hinu opinbera.
- Aðeins í örfáum löndum eru útgjöld hins opinbera hærra hlutfall af þeim verðmætum sem til ráðstöfunar eru í landinu en á Íslandi.
- Ef fjármagn skortir til mikilvægra málaflokka er lausnin falin í betri nýtingu á opinberu fé og forgangsröðun innan þess rúma útgjaldaramma sem er um opinber útgjöld.
- Aukin útgjöld eru loforð um frekari skattahækkanir. Hverfa þarf frá þeirri braut og skapa rými til að draga til baka skattahækkanir eftirhrunsáranna.

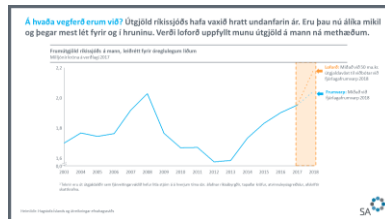
1

Áhersla hefur verið á heilbrigðismál

- Útgjöld hins opinbera hafa vaxið töluvert á síðastliðnum árum og eru að ná nýjum hæðum.
- Áhersla hefur verið lög á heilbrigðismál en rúmur helmingur alls útgjaldavaxtar hefur farið í málaflokkinn.

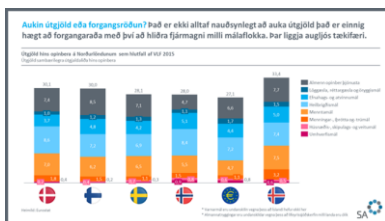
2

Ísland er háskattaríki

- Opinber útgjöld eru nánast hvergi meiri meðal OECD en á Íslandi.
- Nánast hvergi er skatttekjur hins opinbera hærra sem hlutfall af landsframleiðslu en á Íslandi.
- Ef marka má loforð stjórn málflokka í dag er verið að festa skattahækkanir eftir 2008 í sessi.

3

Skapa rými til skattalækkana

- Augljós tækifæri eru til forgangsröðunar í opinberum rekstri. Dapurt að sá málf lutningur fær ekki hljómgrunn í núverandi kosningabaráttu.
- Búum í haginn. Þegar til bakslags kemur í hagkerfinu, varla verður svigrúm þá til skattalækkana. Hvaða leið verður þá farin?

Greining efnahagssviðs Samtaka atvinnulífsins, október 2017

 @atvinnulifid

 @atvinnulifid

